

NYDALA KLOSTER

Nydala kloster är ett av 17 cistercienserkloster som grundades i Sverige mellan 1140-talet och slutet av 1200-talet. Orden grundades i Frankrike av benediktinermunkar, som ville återgå till de ursprungliga stränga benediktinerreglerna om fattigdom, hårt arbete och kyskhet som hade uppluckrats under de 600 år som orden hade funnits. De nya klostren skulle helst anläggas i öde trakter och de skulle få sina inkomsten från framför allt jordbruk och donationer.

Nydala grundades 1143 och klosterkyrkan tog över hundra år att uppföra. Som ett av få kloster som verkligen anlades i öde trakter hade Nydala stora svårigheter med finansieringen av sitt bygge. Så sent som 1258 uppmanades invånarna på Gotland och Öland att med gåvor understödja klostret, eftersom traktens fattigdom och ofruktbarhet gjorde att kyrkobygget inte kunde fullföljas. Efter invigningen av den pampiga kyrkan 1266 blev donationerna mer omfattande och klostret blev allt rikare. Strax innan reformationen i början av 1500-talet var Nydala det cistercienserkloster, som betalade mest skatt till Kronan.

Vid reformationen, då Sveriges statskyrka blev evangelisk luthersk, drogs klostrets alla egendomar in till Kronan. I samband med Nordiska sjuårskriget brändes klosteranläggningen ner 1568. Klosterlängorna revs och kyrkans långhus förvandlades till en ruin. I slutet av 1600-talet byggdes den östra halvan av kyrkan upp igen, men nu som församlingskyrka för Nydala socken.

Den fyrlängade klosteranläggningen kan man i dag endast ana i den fyrkantiga platån i parken söder om dagens kyrkogård. Invid kyrkan står den s.k. Bondkyrkan från tidig medeltid, men med oklar funktion.

Vi vet inte vad platsen hette innan klostret byggdes. Namnet Nydala kan härledas från dess moderkloster Clairvaux, eller *Clara vallis* på latin, vilket betyder *Den ljusa dalen*. Nydala kallades därmed *Nova vallis* eller den *Nya dalen*.

Koret i Nydala kyrka med en fönsterutformning som är typisk för kloster inom Cistercienserorden. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 46

HITTA HIT

Tag Lv 127 mellan Vrigstad och Värnamo. Ca 24 km från Värnamo eller ca 11 km från Vrigstad är det skyltat från vägen.

Koordinater:

6353509 / 460283 (SWE-REF 99 TM) // N 57° 19' 21,99", E 14° 20' 25,73" (WGS84)

Nydala kloster och herrgård sedda från sydväst. Foto Leif Gustavsson/L.G.foto.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgrändar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyttade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

